

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym 12 listopada 2012 roku (...) Spółka Akcyjna w upadłości układowej w P. żądała zasądzenia od pozwanej Agencji (...) Spółki z o.o. w P. kwoty 5.581.569,74 zł, z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztami procesu.

Powódka podniosła, iż na dochodzoną pozvem kwotę składają się: należność z tytułu kary umownej stanowiącej 10% wynagrodzenia umownego, na podstawie umowy stron z 22.03.2010 r., w wysokości 1.241.150,85 zł, a także należność z tytułu „kosztów (wartości robót) poniesionych przez (...) S.A. związanych z realizacją umowy”, w wysokości 4.340.418,89 zł.

W zakresie pierwszej z ww. należności, w uzasadnieniu pozwu strona powodowa powołała się na okoliczność odstąpienia od przedmiotowej umowy o roboty budowlane przez pozwaną, z przyczyn leżących po stronie pozwanej, co – w ocenie powódki – stanowiło podstawę do skorzystania przez powódkę z możliwości naliczenia kary umownej na podstawie § 14 ust. 3 umowy stron, w wysokości 10% wynagrodzenia umownego.

Co się tyczy drugiej z dochodzonych należności, strona powodowa argumentowała, iż bezpodstawne jej zdaniem odstąpienie pozwanej od zawartej umowy jest okolicznością rodzącą po stronie pozwanej obowiązek naprawienia szkody poniesionej przez powódkę, stanowiącej sumę strat, jakie poniosła powódka w związku z realizacją przedmiotowej umowy o roboty budowlane. Straty te wynikać mają z robót wykonanych przez powódkę w latach 2010-2011, ogrodzenia placu budowy z częściowym demontażem, ogrodzenia zaplecza budowy z demontażem, odtworzenia chodników wokół budynku, zabezpieczenia otworów budynku w poziomie parteru, kosztów związanych z utrzymaniem budowy (pозew k. 2-17).

Wobec zmiany postanowienia Sądu Rejonowego w Płocku o ogłoszeniu upadłości powodowej spółki z możliwością zawarcia układu na postanowienie o ogłoszeniu jej upadłości obejmującej likwidację majątku powódki, do którego doszło w dniu 14 grudnia 2012 r. w sprawie o sygn. akt V GU 5/11, postanowieniem z 16 stycznia 2013 roku Sąd zawiesił postępowanie w niniejszej sprawie na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. oraz podjął zawieszony postępowanie z udziałem Syndyka masy upadłości (...) Spółki Akcyjnej w upadłości likwidacyjnej w P., który wstąpił do procesu w miejsce upadłej powodowej spółki (postanowienie k. 389).

Postanowieniem z 28 stycznia 2013 roku Sąd zwolnił stronę powodową od kosztów postępowania (postanowienie k. 392).

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od strony powodowej kosztów procesu. Strona pozwana podniosła, iż wbrew twierdzeniom strony przeciwnej, odstąpienie pozwanej od przedmiotowej umowy o roboty budowlane było „zasadne i skuteczne”, albowiem spowodowane było okolicznościami, za które wyłączną odpowiedzialność ponosi Spółka (...). W konsekwencji, zdaniem pozwanej, brak jest podstaw zarówno do dochodzenia kary umownej opisanej w pozwie, jak i odszkodowania z tytułu odpowiedzialności kontraktowej.

Strona pozwana podniosła ponadto, iż przedmiotowa umowa o roboty budowlane zawarta była z wykonawcą działającym jako konsorcjum przedsiębiorstw, a skoro świadczenie dochodzone pozvem i wynikające z zawartej umowy, jest podzielne, to powodowi, jako członkowi owego konsorcjum, przysługuje prawo dochodzenia wyłącznie połowy tegoż świadczenia.

Poza tym, pozwana powołała się na zarzut potrącenia ewentualnych roszczeń strony powodowej z przysługującą jej wierzytelnością, do kwoty 1.240.480,44 zł. Wierzytelność pozwanej wynikać ma z przysługującego jej zgodnie z postanowieniami przedmiotowej umowy stron, prawa do żądania kary umownej w wysokości 10% umówionego wynagrodzenia, zastrzeżonej na wypadek odstąpienia od umowy z przyczyn zależnych od wykonawcy (odpowiedź na pozew k. 406-420).

W piśmie procesowym złożonym 12 marca 2013 r., strona powodowa wniosła o zawiadomienie o toczącym się procesie, na podstawie art. 195 § 2 k.p.c., Przedsiębiorstwa Budowlano-Usługowego (...) spółki jawnej w M.. Strona powodowa przyznała, iż pomiędzy (...) S.A. a ww. spółką jawną (...) zawarta została umowa konsorcjum, dotycząca wykonania robót budowlanych w ramach umowy z pozwaną, z czego można by wywodzić łączną legitymację procesową członków konsorcjum w sprawie dotyczącej roszczeń wynikających z tej umowy. Jednocześnie jednak strona powodowa podniosła, iż partner konsorcjum – spółka (...) – otrzymał należne mu wynagrodzenie za wykonane roboty budowlane i nie zgłaszał z tego tytułu żadnych roszczeń, natomiast roszczenia dochodzone w pozwie dotyczą wyłącznie robót wykonanych przez spółkę (...) (pismo procesowe strony powodowej k. 773-785).

Postanowieniem z 21 sierpnia 2014 roku Sąd zawiadomił o toczącym się procesie Przedsiębiorstwo Budowlano-Usługowe (...) spółkę jawną w M.ślawiu, na podstawie art. 195 § 2 k.p.c. oraz pouczył o możliwości przystąpienia do sprawy w charakterze powoda (postanowienie k. 1121).

Zawiadomiona o toczącym się (...) spółka (...) nie przystąpiła do sprawy.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 18 września 2009 roku (...) S.A. w P. oraz Przedsiębiorstwo Budowlano-Usługowe (...) spółka jawna w M. zawarli umowę konsorcjum, w celu przystąpienia do przetargu i wykonania zadania inwestycyjnego pod nazwą „Budowa budynku handlowo-usługowego z parkingiem podziemnym wraz z wewnętrznymi instalacjami: elektryczną, wodociągową, kanalizacyjną, ciepłej wody użytkowej, centralnego ogrzewania, wentylacji, klimatyzacji, zlokalizowanego w P. przy ulicy (...), na działce o numerze ewidencyjnym gruntu (...), obiektu położonego na obszarze zespołu urbanistyczno-architektonicznego i warstw kulturowych miasta P. wpisanego w dniu 16 listopada 1959 r. do rejestru zabytków dawnego województwa (...) pod nr 51/182/59”.

W ramach ww. konsorcjum, (...) S.A. zobowiązała się do pełnienia funkcji lidera konsorcjum, z czym związane było uprawnienie i zobowiązanie do dokonywania w imieniu swoim i partnera konsorcjum szeregu czynności faktycznych i prawnych, w tym m.in. podpisania oferty, wpłacenia wadium, składania protestów, negocjacji z zamawiającym, wystawiania faktur dla zamawiającego i odbioru wynagrodzenia od zamawiającego (§ 2 umowy). (...) S.A. jako lider konsorcjum uprawniona była do reprezentowania członków konsorcjum na zewnątrz we wszystkich sprawach objętych kontraktem, zaś partner konsorcjum uprawniony był do prowadzenia spraw jedynie w zakresie bezpośrednio związanym z powierzonymi mu do wykonania robotami (§ 4 umowy). Ponadto strony umowy konsorcjum postanowiły m.in., iż w przypadku, jeśli zamawiający nie zapłaci liderowi konsorcjum należności wynikających z kontraktu, wówczas lider konsorcjum przy wsparciu partnera wystąpi z roszczeniem wobec zamawiającego. Wynikające stąd ryzyko i koszty ponosi ten z członków konsorcjum, do którego zakresu świadczeń odnosi się brak zapłaty (§ 9 ust. 3 umowy) (dowód: kopia umowy konsorcjum k. 745-749).

W dniu 22 marca 2010 r. pozwana Agencja (...) Spółka z o.o. w P., jako zamawiający, zawarła umowę nr (...) o wykonanie robót budowlanych, z wykonawcą – konsorcjum przedsiębiorstw składającym się z (...) S.A. w P. i Przedsiębiorstwa Budowlano-Usługowego (...) spółki jawnej w M., na wykonanie zadania inwestycyjnego p.n. „Budowa budynku handlowo-usługowego z parkingiem podziemnym wraz z wewnętrznymi instalacjami: elektryczną, wodociągową, kanalizacyjną, ciepłej wody użytkowej, centralnego ogrzewania, wentylacji, klimatyzacji, zlokalizowanego w P. przy ulicy (...), na działce o numerze ewidencyjnym gruntu (...), obiektu położonego na obszarze zespołu urbanistyczno-architektonicznego i warstw kulturowych miasta P. wpisanego w dniu 16 listopada 1959 r. do rejestru zabytków dawnego województwa (...) pod nr 51/182/59”.

W § 14 tejże umowy, zamawiający zastrzegł naliczenie od wykonawcy kary umownej m.in. za odstąpienie od umowy z przyczyn leżących po stronie wykonawcy – w wysokości 10% wynagrodzenia umownego. Zamawiający zobowiązał się zarazem do zapłaty na rzecz wykonawcy kary umownej w wysokości 10% wynagrodzenia umownego, za odstąpienie od umowy z przyczyn niezależnych od wykonawcy.

W razie odstąpienia od umowy z przyczyn, za które wykonawca nie odpowiada, zamawiający, w § 15 ust. 5 umowy, zobowiązał się do dokonania odbioru przerwanych robót i zapłaty wynagrodzenia za roboty, które zostały wykonane do dnia odstąpienia w wysokości proporcjonalnej do stanu zaawansowania tych robót, a także do odkupienia materiałów, konstrukcji i urządzeń, które nie mogą być wykorzystane przez wykonawcę do innych robót (dowód: poświadczona kopia umowy o roboty budowlane k. 66-77).

Pismem z 2 września 2011 roku pozwana spółka, jako zamawiający, złożyła oświadczenie o odstąpieniu od ww. umowy z 22.03.2010 r., jako podstawę odstąpienia wskazując § 15 ust. 1 pkt 6 umowy, ze względu na opóźnienie w wykonaniu przedmiotu umowy tak dalekie, że nie jest prawdopodobne żeby wykonawca zdołał je zakończyć w umówionym czasie, tj. do dnia 6 września 2011 r. (dowód: poświadczona kopia pismemnego oświadczenia pozwanej k. 105).

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenia opisane w pozwie dochodzone były początkowo przez (...) Spółkę Akcyjną w upadłości układowej w P., a następnie, wobec ogłoszenia upadłości likwidacyjnej tejże spółki, przez Syndyka masy upadłości (...) Spółki Akcyjnej w upadłości likwidacyjnej w P., na rzecz upadłej spółki (art. 144 ust. 2 Prawa upadłościowego i naprawczego).

Strona powodowa dochodziła przy tym należności związanych z umową o roboty budowlane z dnia 22.03.2010 r., w której wykonawcą robót było konsorcjum przedsiębiorstw, na podstawie wcześniej zawartej umowy konsorcjalnej z 18.09.2009 r. pomiędzy (...) S.A. w P. i Przedsiębiorstwem Budowlano-Usługowym (...) spółką jawną w M..

Konsorcjum nie jest definiowane w polskim prawie; jest to, generalnie rzecz ujmując, twór powołany w drodze umowy przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą, które zobowiązują się wspólnie dążyć do osiągnięcia wytyczonego celu gospodarczego. Konsorcjum nie musi przy tym posiadać oznaczonej struktury organizacyjnej (organów), nie musi też być wyposażone w majątek własny, wyodrębniony z majątku jego uczestników. Umowa konsorcjalna należy zatem do kategorii umów nienazwanych i przez większość przedstawicieli nauki i w orzecznictwie traktowana jest jako zbliżona do umowy spółki cywilnej, do której stosuje się odpowiednio przepisy art. 860–875 k.c. Podobnie, jak spółka cywilna, konsorcjum nie posiada także zdolności sądowej, stąd w roli stron postępowania występują sami uczestnicy (partnerzy) konsorcjum.

W doktrynie prawa przeważa pogląd, zgodnie z którym w sprawach o zasądzenie wierzytelności wspólnej dla członków konsorcjum, podmioty te (analogicznie do współników spółki cywilnej w sprawach o należności wchodzące do ich majątku wspólnego) łączy współuczestnictwo materialne konieczne i jednolite, oparte na wspólności praw i obowiązków i wynikające z istoty stosunku prawnego (art. 72 § 1 pkt 1, art. 72 § 2 oraz art. 73 § 2 k.p.c.).

Stroną w postępowaniu sądowym o takie wierzytelności nie może być ani konsorcjum, ani lider tego konsorcjum, lecz podmioty wchodzące w skład konsorcjum. Nie ma natomiast takiego uprawnienia jeden z wykonawców w tym lider konsorcjum; jak podkreśla się w literaturze, łącznym uprawnieniem konsorcjantów jest korzystanie ze środków ochrony prawnej (por. uchwała SN z dnia 13 października 2011 roku, V CSK 475/10, postanowienie SN z dnia 27 maja 2010 roku, III CZP 25/10).

W rozpoznanej sprawie żądanie pozwu dotyczyło kary umownej przysługującej wykonawcy robót budowlanych na podstawie zawartej umowy oraz odszkodowania za nienależyte wykonanie tej umowy przez zamawiającego, dochodzonego jednoznacznie na płaszczyźnie odpowiedzialności kontraktowej zamawiającego, nie zaś np. odpowiedzialności deliktowej. Jednocześnie w zawartej z pozwaną spółką umowie o roboty budowlane, z którą związane są ściśle roszczenia pozwu, jako wykonawcę robót określono konsorcjum przedsiębiorstw – (...) S.A. w P. i Przedsiębiorstwo Budowlano-Usługowe (...) S.ślaw (...) spółka jawna w M., zatem oba żądania sformułowane w pozwie dotyczą wspólnego prawa wszystkich członków konsorcjum, co przesądza o łącznym charakterze przysługującej im legitymacji procesowej czynnej. Ponadto w samej umowie konsorcjum strony tej umowy postanowiły m.in., iż w przypadku, jeśli zamawiający nie zapłaci liderowi konsorcjum należności wynikających z kontraktu, wówczas lider konsorcjum przy wsparciu partnera wystąpi z roszczeniem wobec zamawiającego. Lider

konsorcjum nie miał zatem uprawnienia do samodzielnego występowania z roszczeniami wynikającymi z umowy o roboty budowlane, lecz – zgodnie z treścią umowy konsorcjum – powinien działać „przy wsparciu partnera”, co należy odczytywać jako działanie wspólne z partnerem konsorcjum (choć przez siebie inicjowane), z pewnością zaś nie samodzielne.

Dlatego też Sąd zastosował regulację zawartą w art. 195 § 2 k.p.c., zawiadamiając partnera konsorcjum - Przedsiębiorstwo Budowlano-Uslugowe (...) spółka jawna w M., o toczącym się procesie. Podmiot ten jednak nie przystąpił do procesu, przez co po stronie powodowej wystąpił brak czynnej legitymacji procesowej, mającej charakter legitymacji łącznej wraz z wymienioną spółką jawną (...).

Konsekwencją zaś braku czynnej legitymacji procesowej jest oddalenie powództwa, z zaniechaniem prowadzenia dalszych – oprócz poczynionych wyżej, istotnych dla ustalenia owej legitymacji łącznej – ustaleń co do podstaw faktycznych żądań pozwu i podstaw faktycznych zasadności przedstawionego przez pozwaną zarzutu potrącenia.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., zasądzając je od strony powodowej, która przegrała proces, na rzecz pozwanej, która proces wygrała. W ramach kosztów procesu poniesionych przez stronę pozwaną, Sąd ustalił wysokość opłaty za czynności adwokackie na kwotę 7200 zł, określoną w § 6 pkt 7) rozporządzenia M.. S.ści z 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. - Dz. U. z 2013 r., poz. 461, z późn. zm.), nie znajdując podstaw do przyznania opłaty wyższej, wnioskowanej przez stronę pozwaną. W rozpoznanej sprawie strony przedstawiły co prawda dość obszerny materiał dowodowy, jednakże sam przebieg postępowania, w tym ilość rozpraw oraz zawilość materii istotnej dla rozstrzygnięcia sprawy, nie odbiegały ostatecznie od przeciętnych, również wobec nieprzeprowadzenia przez Sąd części wnioskowanych dowodów, na skutek stwierdzenia braku legitymacji procesowej po stronie powodowej.

ZARZĄDZENIE

doręczyć odpis wyroku z uzasadnieniem pełnomocnikom stron